

JOGGYAKORLAT

Az adóstársak helyzete a váltóelfogadó kényszeregyessége esetén.

Ily címen *dr. Pethő Tibor* kir. járásbíró ur a Magyar Jogi Szemle 1928. szeptemberi és *dr. Sichermann Bernát* ügyvéd ur a Kereskedelmi Jog 1929. januári számában cikket irtak. Ez utóbbi cikk konkluziójával egyetérttek, a benne felhozott ellenérveket azonban fizetőképtelenségi- és váltójogi szempontból ép oly aggályosoknak tartom, mint az előbbi cikkben foglaltakat.

Örvendetes ugyan, hogy a régebben divott váltójogi elméletek helyett a váltót az általános magánjogból igyekeznek magyarázni, mégis: magánjog a váltóra csak subsidiariter, csak *cum grano salis* és inkább csak a váltókötelezettség keletkezésére nézve (szerződési elmélet) alkalmazható.

A kényszeregyesség nem egyezség.¹ Ha nem az, ugyanak hatásaira még váltón kívül sem alkalmazhatók a magánjognak erre vonatkozó szabályai. (Mmt. 1188. és köv. §§.) Ezt *Pethő* igen helyesen felismeri. Annál kevésbé magyarázható azonban ezen szabályokból a magánjog subsidiarius alkalmazásával egy váltójogi eset.

Sichermann kezében tartja és ismét kiejti a fonalat. „Különös volna — írja — ha a váltóhitelező, akinek *kiváltságosabb* követelése van, rosszabb helyzetbe kerülne, mint az, aki magánjogi követelést érvényesít“. Ez után az ember azt várná, hogy ezen kiváltságosabb helyzet bizonyítása következik. Szó sincs róla. A közönséges egyetemleges adóstársak helyzetét bizonyítja ujitás vagy elengedés esetére. A magánjogi egyetemleges adóstárs helyzete azonban nem vitás. Ezt *Pethő* is helyesen határozza meg.

Pedig a váltóhitelezőnek tényleg kiváltságos helyzete van. A magánjogi szabályok *ellenére* is!

Tegyük fel: a váltóbirtokos olvasta *Pethő* cikkét és így abban a (jogilag közömbös) tévedésben van, hogy váltója nem ér többet a quótánál. A quóta ellenében tehát kiadja a váltót az elfogadónak. Az egyezség tehát igen is azzal a szándékkal kötöttett, hogy az összes adósok liberáltassanak. A

¹ Völdendorff, commentár a csődjoghoz 450. lap, ott közölve a ROHG. 1872. dec. 3-i létélete; u. ott 529. lap: Apáthy a csődtörvény tervezetének min. indokolása 1874-ből, 304. lap; 327. lap; Meszlény ke. commentár 1926-os kiadás 283. lap, I. tétel, 2. bék.; Dernburg Bürgerliches Recht II/I. kötet 11. old.

váltó újra forgalomba kerül. Vajjon hivatkozhatnak-e a kényszeregyezésben nem volt visszkereseti adósok a felek szándékára? Magánjogi ügyleteknél Mmt. 1190 §. szerint igen. *Sichermann* szerint, ugy látom, váltónál is. Vajjon ezek után leszámítol-e még a Jegyintézet?

Szerény nézetem szerint a két illustris szerző tévedése ikertestvér. Próbáljuk talán meg a váltókötelezettek helyzetét mégis a *váltójogból* magyarázni.

A Vt. 91. §. nem magyarázat, hanem csak tévedés kiinduló pontja lehet.

A váltókötelezettségek önállóságának elvéből, ami sarkköve a váltójognak, következik, hogy a váltókötelezettek nincsenek egyetemleg kötelezve. A mai magánjog egyetemlegeség alatt általában correálitást ért; a váltójogi egyetemlegeségnek ehhez semmi köze; sui generis jogviszony, mely csak *hasonlítható* a római jogi közönséges — nem correális — szolidaritáshoz.²⁾

Sarokkőnek neveztem a váltókötelezettségek önállóságának elvét. Alapkő azonban, amiből a váltójog minden különlegessége magyarázható: a kötelem irásszerűsége (Sripturmässigkeit) az írás által előidézett jogi látszat (Rechtsschein) és az ebből származó felelősség. (Veranlassungshaftung.)

A váltóhitelező az elfogadótól csak az elfogadmány, a visszkeresetektől csak az u. n. halmozott visszkereseti számlarendszer szerint a váltóösszegeből képződő összeget követelheti. Mindkét esetben olyat, ami a váltóból (+ váltójogból) tűnik ki.³ Ezért azonban szigoruan felel a V. T. 92. §. korlátai között.

A kényszeregyezés kifogása nyilván nem olyan, amely a „váltójogból“ ered. Váltójogi kifogások azok, amelyek a kötelem keletkezésére, megalapítására vonatkoznak, vagy amelyek magából a váltóból — habár csak egy tételes jogszabályal együttessen is — de közvetlenül tűnnek ki. (Exceptiones in rem és rei cohaerentes.)

A többi kifogásoknak kettős előfeltétele van. A *mindenkori* kifogást tevőt (92. §.: „őt“) a *mindenkori* felperes ellen kell megilletni.

Sichermann magyarázata felesleges, ha a kényszeregyezséget nem tekintjük valódi egyezésnek, amint hogy nem is

² Plósz váltójog ad 91. §., l. még Kuncznál is.

³ Dernburg id. mű II/2. kötet 299. lap 315. lap II. 319. lap II.; Ernst Jacobi az Ehrenberg-féle keresk. jog IV/1. kötetében különösen a 243., 245., 258., 259., 424. és 458. lapokat. Jacobi Grundriss 28. old. „Danach kann man das verbrieftte Recht so vorstellen, dass es von Anfang an mit dem Inhalt wie es im Papier niedergelegt ist entstanden ist und diesen Inhalt unveränderlich behält“.

az. Ha pedig azt valódi, magánjogi értelemben vett egyezségnek tekintjük, úgy elégtelen. Világos ugyanis, hogy a kényszeradás a váltó későbbi birtokosaival szemben is hivatkozhat a kényszer egyezségekre. Viszont a visszkeresettek arra harmadik hitelezővel szemben akkor sem hivatkozhatnak, ha a kényszeradás és az egyezségben résztvett váltóhitelező szándéka szerint tényleg ők is mentesültek volna.

Ezt a magánjogból megmagyarázni nem lehet.

Az összes váltóadósok úgy az egyezségkori, mint a későbbi váltóhitelezőkkel szemben változatlanul a váltó tartalma szerint felelnek, a kényszer egyezség ellenére is. Az utóbbiakkal szemben pusztán a joglátszat alapján, a váltó irátszerüségénél fogva; az egyezségkori hitelezővel szemben e tétel kiegészítendő azzal, hogy a kényszer egyezség nem egyezség.

Igen ám, de ezek szerint maga a kényszeradás is felelne; legalább is a későbbi hitelezőkkel szemben!

Ez a tulajdonképeni probléma. Hogy miért felel a visszkereseti adós továbbra is, az tisztán váltójogi kérdés. Miért nem felel azonban a kényszeradás? Felelet: az egyezség a magánjog szerint kötelemszüntető tény (lex generalis); a magánjog szabályát áttöri a váltójog, mely a harmadik személyt megvédi (lex specialis); a váltójog szigorát áttöri a fizetőképtelenség joga, mely adósnak — nem személy szerint megjelölt adósnak ugyan, hanem egy bizonyos kategóriába tartozó adósnak — megadja a kényszer egyezség jogkedvezményét. (Majdnem lex singularis, privilegium.) A jogszabályok alá- és fölérendelési viszonya a döntő. A váltójog alapján tényleg még a kényszeradás is az egész összeget tartozna fizetni.

A Ke. rend. nem ad neki a Vt. 92. §. 2. tétele szerint *in personam* kifogást. Ilyennel nem is érne célt a mindenkori felperessel szemben. A kényszer egyezség nem is műértelemben vett kifogás, amint nem volt az primitív őse a *beneficium competentiae* sem. De úgy hat, mint egy *exceptio personae cohaerens in rem*.

Sichermann kimutatta, hogy a visszkeresetteknek nincs a hitelező ellen *in personam* kifogásuk a magánjogból. Ezt azonban *Pethő* nem is állította. Sőt a váltójogra utalt. Én a váltóadás helyzetét a váltójogból, a kényszeradás helyzetét a Ke. jogból próbáltam levezetni. Ütközés esetén ez utóbbi a döntő, *beneficium* jellegénél fogva.

Fentiekben kimutatni igyekeztem, hogy a kényszer egyezségből: *a)* visszkereseti adósoknak sem váltójogi, sem személyes kifogásuk nincs; *b)* a kényszeradásnak váltójogi kifogása egyáltalán nincs; *c)* ha a kényszer egyezség valódi egyezség, úgy van ugyan *in personam* kifogása, de csak az egyez-

séget vele megkötött és nem a későbbi hitelező ellen is, d) hogy mindénki ellen illető (quasi) kifogása csak neki saját személyében lehet a kényszeregyezségből.¹

Dr. Szlezák Lajos,
kecskeméti kir. járásbíró.

A kényszeregyesség joghatálya a közkereseti társaság kilépett tagjára. E címmel a Polgári Jog 1928. május—juniusi számában kis cikket adtam közre, melyben a budapesti Táblának egyik aggályt keltő ítéletével foglalkoztam. A kérdés az volt, hogy a kényszeregyesség megindításának időpontjában a közkereseti társaságból *már kilépett* tagra, illetve a betéti társaságból már kilépett beltagra nézve kiterjed-e a kényszeregyesség joghatálya. A k. e. rendelet 92. §-ának 3. bekezdéséből folyólag, de a kényszeregyességi eljárás szellemére való figyelemmel is, véleményem szerint, az egyedüli helyes válasz az lehetett, hogy az eljárás megindítása előtt kilépett tagra a k. e. joghatálya nem terjed ki. A budapesti Tábla általam aggályosnak jelzett döntése — mely egyébként a korábbi bírói gyakorlattal is ellentétben áll — ellenkező irányban döntött, kimondotta, hogy a kényszeregyesség joghatálya a közkereseti társaságból, illetőleg a betéti társaságból az eljárás megindítását megelőzően kilépett tagra, illetve beltagra nézve is kiterjed. Elégtétellel állapíthatom meg, hogy a Kuriának egyik legujabb döntése, a nov. 2-án meghozott P. VII. 9150/1927. sz. ítélet az általam fentidézett cikkemben elfoglalt álláspontra helyezkedik, beható, alapos indokolás mellett. Megállapítja az idézett ítélet, a 92. §. 1. és 3. bekezdésének egybevetéséből, hogy a közkereseti vagy betéti társaság által kért kényszeregyességi eljárásban az egyességben vállalt kötelezettségeken túlmenő tartozások alól a tagok, illetve beltagok felszabadulnak, de nincs meg a joghatálya annak az egyességnek, amelyet a társaságnak egyik volt tagja utóbb köt meg hitelezőivel. A szóbanforgó esetben

¹ Közvetlenül a szóbanforgó kérdést döntik el: Meszlény kiváló kommentárja 1926-os kiadás 174. old., IV. tétel. (Csodálatos, hogy senki sem hivatkozott rá) és Völdendorff id. műve, aki a kényszeregyesség egyezségi jellegét tagadva 450. lap, 16. jegyzetben így ír: „Eben deshalb kann der Akkordant weder die Rückgabe des Wechsels noch die Streichung seines Acceptes bei Zahlung der Akkordsumme verlangen“. Tehát szerinte is tisztán váltójogilag még a kényszeradós maga sem szabadul, még az ő elfogadványa sem törölhető. A kényszeregyességgel tehát a maga részéről sem „rendezte“ a váltót, mint Pethő tartja.